

C/2024/1565

5.3.2024

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Kryzys klimatyczny i jego wpływ na słabsze grupy społeczne”

(opinia z inicjatywy własnej)

(C/2024/1565)

Sprawozdawca: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	23.2.2023
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	21.11.2023
Data przyjęcia na sesji plenarnej	13.12.2023
Sesja plenarna nr	583
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	152/00/04

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Kryzys klimatyczny przyczynił się już do nasilenia się ekstremalnych zdarzeń pogodowych, takich jak burze, pożary lasów czy powodzie, które boleśnie dotykają szczególnie wrażliwe społeczności na całym świecie, oraz sprawia, że jeszcze pilniejsze stają się działania w zakresie adaptacji i budowanie odporności społeczności. Ta katastrofalna tendencja rozprzestrzenia się na nowe regiony, które wcześniej nie doświadczały tak szybkich zmian. Konieczne jest zbiorowe i integracyjne podejście, a wszystkie zainteresowane strony powinny wypełnić swoje obowiązki. Niezbędne jest wzmocnienie arsenału politycznego i prawnego, a także dalsze usprawnienie obecnego wdrażania.

1.2. Przewiduje się, że kryzys klimatyczny będzie miał bardzo negatywny wpływ na wszystkie państwa i klasy społeczne, lecz słabsze grupy odczują go w wyjątkowo dużym stopniu. Kobiety, dzieci, osoby ubogie, bezrobotni, mniejszości, imigranci i osoby z niepełnosprawnościami w znacznym stopniu ucierpią z powodu kryzysu klimatycznego i poniosą ponadprzeciętne konsekwencje z powodu niepowodzeń politycznych na szczeblu krajowym, europejskim i globalnym.

1.3. Słabsze grupy społeczne są gorzej przygotowane na wyzwania, które z punktu widzenia poziomu życia w nadchodzących latach postawi przed nimi kryzys klimatyczny, a także dysponują mniejszymi zasobami, by włączyć się w łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej. Znacznie zagrożona jest zatem realizacja ich praw podstawowych.

1.4. Należy podkreślić społeczne aspekty sprawiedliwej transformacji, w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i zwrócić szczególną uwagę na kluczowe sektory, takie jak turystyka i rolnictwo.

1.5. Pierwszorzędne znaczenie mają kwestie sprawiedliwości, uczciwości i włączenia społecznego, ponieważ nastanie ery zielonej energii może pogłębić istniejące nierówności dochodowe i społeczne. Takie inicjatywy jak Społeczny Fundusz Klimatyczny UE i Fundusz Dostosowania do Zmiany Klimatu UE ⁽¹⁾ są mile widziane i mają kluczowe znaczenie, ale należy je uzupełnić dodatkowymi instrumentami, aby skutecznie sprostać wszystkim wyzwaniom i wymogom transformacji. Zasadnicze znaczenie ma położenie nacisku na kwestie związane z dziećmi i sprawiedliwością międzypokoleniową.

1.6. Zapewnienie słabszym grupom społecznym możliwości nabywania umiejętności, na które istnieje popyt w zielonej gospodarce, jest trudnym zadaniem, a zarazem niezbędnym krokiem z punktu widzenia zapobiegania ubóstwu energetycznemu.

⁽¹⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Fundusz Dostosowania do Zmiany Klimatu finansowany z Funduszu Spójności i NGEU” (opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 23).

1.7. Podstawowe znaczenie mają dodatkowe instrumenty służące sprostaniu wyzwaniom i wymaganiom związanym z transformacją energetyczną. W osiągnięciu wyżej wymienionego celu, którym jest walka z ubóstwem energetycznym, mogą również pomóc: Fundusz Spójności, Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji oraz Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, ale pilnie potrzebne są dalsze działania w celu opracowania kompleksowej strategii politycznej i społecznej UE. Coraz częstsze występowanie klęsk żywiołowych związanych z kryzysem klimatycznym wymaga zwiększenia zdolności UE do proaktywnego, a nie reaktywnego odpowiadania na wszystkie tego rodzaju sytuacje nadzwyczajne. Fundusz Dostosowania do Zmiany Klimatu może stać się narzędziem o pierwszorzędym znaczeniu w tym względzie.

1.8. Podstawowe znaczenie mają: analiza powiązań między skutkami zmiany klimatu, słabszymi grupami społecznymi a nierównościami społecznymi oraz wiedza, w jaki sposób zmiana klimatu i przejście na zieloną energię mogą pogłębiać istniejącą niesprawiedliwość społeczną i środowiskową, biorąc zwłaszcza pod uwagę fakt, że zmarginalizowane społeczności mogą dźwigać nieproporcjonalny ciężar skutków kryzysu klimatycznego. Dobrym przykładem jest zbadanie większego narażenia zmarginalizowanych społeczności na zanieczyszczenie powietrza i jego niekorzystny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne w związku z tym, że mieszkają w pobliżu zakładów przemysłowych. Środki wsparcia dla słabszych grup społecznych i gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji powinny opierać się na całościowym podejściu, w tym na wykorzystaniu instrumentów polityki społecznej⁽²⁾.

2. Uwagi ogólne

2.1. Kiedy działania polityczne na szczeblu krajowym, europejskim i globalnym przeciw kryzysowi klimatycznemu zawiodą, to w nieproporcjonalnym stopniu dotyka to słabszych grup społecznych, a stojące przed nimi wyzwania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i jej łagodzenia są ogromne. Dostęp słabszych grup społecznych do dostępnych zasobów przeznaczonych na łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej pozostaje ograniczony. Warto na przykład przeanalizować, w jaki sposób na społeczności zmarginalizowane bardziej wpływają ekstremalne zdarzenia pogodowe, takie jak powódzie w okolicach charakteryzujących się niskimi dochodami, które skutkują przesiedleniami i utratą źródeł utrzymania.

2.2. Ubóstwo energetyczne stało się kluczowym wyzwaniem społecznym już na początku kryzysu na rynku energii spowodowanego inwazją Rosji na Ukrainę. Wyzwania społeczne wynikające z kryzysu na rynku energii spowodowanego wydarzeniami o charakterze strategicznym wymagają podjęcia pilnych działań, aby sprostać temu wyzwaniu i zapewnić równość społeczną, ponieważ kryzys klimatyczny i przejście na zieloną energię doprowadziły do wzrostu kosztów życia. Może to stać się poważnym zagrożeniem dla równości społecznej w Europie, o ile nie zostaną podjęte pilne działania.

2.3. Kobiety, zwłaszcza na globalnym Południu, znajdują się z powodu kryzysu klimatycznego w bardzo niekorzystnej sytuacji. W regionach, w których infrastruktura WASH (woda, urządzenia sanitarne i higiena) jest niewystarczająca i kobiety są nadal odpowiedzialne za zaopatrzenie gospodarstw domowych w wodę, kryzys wodny będzie stanowić kolejne, znaczne obciążenie. Ponadto zakłócenia gospodarcze, które prawdopodobnie przyniesie ze sobą kryzys klimatyczny, dodatkowo utrudnią dostęp kobiet do zatrudnienia oraz źle wpłyną na stabilność dochodów, warunki życia i bezpieczeństwo zatrudnienia.

2.4. Rolnicy prawdopodobnie staną przed niespotykanymi wcześniej wyzwaniami, takimi jak pustynnienie i inne zagrożenia związane z deficytem wody w regionie Morza Śródziemnego i innych głównych regionach rolniczych Europy, takich jak Europa Środkowa i Wschodnia. Na dużych połaciach południowej Europy, gdzie malejący poziom opadów deszczu i nierównoważona gospodarka wodna prowadzą do poważnych niedoborów wody, utrzymanie rolnictwa może okazać się niemożliwe. Poziom wiedzy na temat społeczno-gospodarczego wpływu zmieniających się wzorców opadów deszczu i stresu termicznego na plony i źródła utrzymania jest nadal niewystarczający.

2.5. Przewiduje się, że ubodzy mieszkańcy miast także staną w obliczu ogromnych trudności z dostosowywaniem się do warunków kryzysu klimatycznego. Mieszkają oni w najmniej zrównoważonych i bezpiecznych pod względem środowiskowym dzielnicach dużych miast, więc będą narażeni na gwałtowne obniżenie się poziomu życia, zważywszy, że nie dysponują umiejętnościami ani zasobami umożliwiającymi sprostanie tym wyzwaniom. Ponadto w przypadku osób należących do tych słabszych grup społecznych istnieje o około 15 % większe ryzyko, że obecnie mieszkają na obszarach o największym przewidywanym wzroście liczby przypadków astmy dziecięcej ze względu na spowodowany zmianą klimatu wzrost zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym, a także na obszarach o najwyższym prognozowanym odsetku gruntów zagrożonych zalaniem ze względu na podnoszenie się poziomu mórz i oceanów⁽³⁾.

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/pl/our-work/publications-other-work/publications/cost-climate-change-households-and-families-eu>.

⁽³⁾ Agencja Ochrony Środowiska Stanów Zjednoczonych (EPA), *Climate Change and Social Vulnerability in the United States: A Focus on Six Impacts*, Agencja Ochrony Środowiska Stanów Zjednoczonych (EPA), Waszyngton DC, 2021.

2.6. Szczególnie ucierpią społeczności wyspiarskie i nadbrzeżne, ponieważ erozja gleby i podnoszenie się poziomu mórz i oceanów odbiorą im źródła utrzymania i zaburzą zrównoważony charakter tradycyjnej działalności gospodarczej. Obejmuje to społeczności żyjące na atolach i w pobliżu raf koralowych na Oceanie Atlantycznym, Spokojnym i Indyjskim.

2.7. W związku z wpływem kryzysu klimatycznego na ekosystem i działalność gospodarczą społeczności tubylcze od Arktyki po Amazonię i od Indonezji po Kongo staną prawdopodobnie w obliczu ogromnej presji na ich źródła utrzymania. Należy przeanalizować konkretne podatności na zagrożenia ludności rdzennej i wpływ na nią zmiany klimatu, a także zbadać tradycyjną wiedzę i praktyki, które przyczyniają się do osiągnięcia odporności na zmianę klimatu.

2.8. Osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze staną prawdopodobnie przed ogromnymi wyzwaniem związanymi z kryzysem klimatycznym, ponieważ fale upałów zwiększają współczynnik umieralności wśród słabszych grup społecznych. Dodatkowo ekstremalne zdarzenia pogodowe i sytuacje nadzwyczajne związane z kryzysem klimatycznym utrudnią im dostęp do przestrzeni publicznej.

2.9. Kryzys klimatyczny wywrze prawdopodobnie nieproporcjonalny wpływ na regiony świata, których gospodarka jest nadal w dużym stopniu zależna od rolnictwa, takie jak region Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej czy Afryka Subsaharyjska⁽⁴⁾. Może to zaburzyć funkcjonowanie gospodarki opartej na rolnictwie rozległych regionów i doprowadzić do politycznej destabilizacji oraz do gwałtownego wzrostu presji migracyjnej na globalną Północ.

2.10. W wielu krajach, w których mniejszości borykają się z nierównościami politycznymi i społecznymi, kryzys klimatyczny prawdopodobnie pogłębi istniejące podziały i nierówności, gdyż grupy dominujące będą korzystać z preferencyjnego dostępu do kurczących się wspólnych zasobów. Nasilenie się istniejących konfliktów dotyczących zasobów wody może prowadzić do dalszej destabilizacji w regionach dotkniętych już przedłużającymi się konfliktami, takich jak Izrael–Palestyna, Syria czy Libia.

2.11. Ze względu na ograniczoną mobilność osób starszych i ich silniejszą więź z domem kryzys klimatyczny prawdopodobnie dotknie je bardzo dotkliwie, gdyż fale upałów zwiększają współczynnik umieralności, a miejsca, w których osoby te żyją od dziesięcioleci, najbardziej ucierpią wskutek tego kryzysu. Przykładem mogą być osoby starsze w Niderlandach mieszkające na obszarach depresji, które są szczególnie narażone na podnoszenie się poziomu mórz i zwiększone ryzyko powodzi w związku z kryzysem klimatycznym.

2.12. Choć dzieci w najmniejszym stopniu odpowiadają za zmianę klimatu, to właśnie młodzi ludzie i przyszłe pokolenia odczuwają jej konsekwencje. Kwestie sprawiedliwości międzypokoleniowej są zasadniczym aspektem każdej interwencji politycznej dotyczącej skutków kryzysu klimatycznego.

2.13. Do grup najbardziej narażonych na skutki kryzysu klimatycznego nadal zaliczają się imigranci i uchodźcy, ponieważ nie korzystają oni z ochrony socjalnej przyjmujących ich państw i przypuszczalnie mieszkają w dzielnicach i prowincjach najbardziej narażonych na zmianę klimatu. Ponadto mają najbardziej ograniczony dostęp do możliwości, które oferuje zielona transformacja energetyczna.

2.14. Pierwszorzędne znaczenie mają również wyzwania klimatyczne stojące przed słabszymi grupami z obszarów miejskich. Najważniejsze jest przeprowadzenie analizy wpływu fal upałów, miejskich wysp ciepła i powodzi na zmarginalizowane społeczności miejskie oraz opracowanie strategii zwiększania odporności miast i promowania sprawiedliwych działań w zakresie adaptacji, na przykład zbadanie wpływu podnoszenia się poziomu mórz i oceanów na miasta nadbrzeżne oraz potencjalnego przesiedlania społeczności o niskich dochodach mieszkających na obszarach narażonych na powodzie.

2.15. Oprócz słabszych grup społecznych również wrażliwe ekosystemy stoją przed ogromnymi wyzwaniami wskutek kryzysu klimatycznego i zasługują na uwagę społeczności międzynarodowej. W wielu przypadkach słabsze grupy i społeczności polegają na wrażliwych ekosystemach, w związku z czym są narażone na wyższe ryzyko wynikające zarówno z zagrożeń naturalnych, jak i związanych z klimatem. W tym kontekście strategie adaptacji muszą również uwzględniać ważne kompromisy i wybory o charakterze politycznym⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ UCESA, *Climate change and its consequences: The voice of the African citizens*, Glasgow, 10 listopada 2021 r.

⁽⁵⁾ Grupa ekspertów ds. krajów najsłabiej rozwiniętych, *Considerations Regarding Vulnerable Groups, Communities and Ecosystems in the Context of the National Adaptation Plans*, Sekretariat ONZ ds. Zmian Klimatu, Bonn, 2018, s. 34, Agencja Ochrony Środowiska Stanów Zjednoczonych (EPA), *Climate Change Impacts on Air Quality*.

2.16. Wiele słabszych grup społecznych zamieszkuje obszary przemysłowe lub miejskie o wysokim poziomie zanieczyszczenia powietrza. Społeczności romskie w Unii Europejskiej częściej niż inne mieszkają na obszarach, na których zmiany związane z klimatem będą mieć prawdopodobnie negatywny wpływ na zdrowie. Niektóre osoby są również bardziej narażone na wpływ zanieczyszczenia powietrza na zdrowie fizyczne i psychiczne, ponieważ cierpią na choroby przewlekłe. Na przykład w niektórych społecznościach etnicznych, grupach o niskich dochodach, wśród ludności rdzennej i imigrantów częściej występują choroby kardiologiczne, astma i przewlekła obturacyjna choroba płuc⁽⁶⁾.

3. Zmiana klimatu, słabsze grupy społeczne i transformacja energetyczna

3.1. Słabsze grupy społeczne mogą napotykać w procesie przechodzenia na sprawiedliwą i czystą energię poważne trudności. Wzrost bezrobocia w niektórych sektorach w wyniku tej transformacji zagraża osobom już narażonym na utratę pracy, aktywnym w takich sektorach, jak rolnictwo, transport, budownictwo czy mieszkalnictwo. Bezrobocie będące skutkiem transformacji będzie miało wpływ na osoby, które na przykład ze względu na stosunkowo późny wiek lub niewystarczające umiejętności zawodowe mają ograniczone możliwości zatrudnienia i trudno im zmienić branżę.

3.2. Zaszła istotna zmiana priorytetów badawczych – od badania zjawisk klimatycznych lub ekstremalnych zdarzeń pogodowych do analizy sposobów, na jakie ludzie i systemy doświadczają skutków oraz systemowych nierówności społecznych i ekonomicznych, które pogłębiają ich narażenie i podatność na zagrożenia. Zrozumienie zróżnicowanego wpływu przejścia na zieloną gospodarkę na ludność, społeczności i systemy ma zasadnicze znaczenie dla opracowania dostosowanych działań w zakresie reagowania i adaptacji z udziałem szerokiego grona zainteresowanych stron w taki sposób, by koszty transformacji były sprawiedliwie i równo rozłożone⁽⁷⁾.

3.3. Wyższe koszty utrzymania związane z przejściem na zieloną energię stanowią trudne wyzwanie, któremu należy stawić czoła jak najszybciej, aby do głosu nie zdołali dojść populiści ani oportuniści, którzy demonizują transformację energetyczną.

3.4. Europejskie gospodarstwa domowe i rodziny prawdopodobnie będą miały większe trudności z pokryciem wydatków na energię na szybko zmieniającym się rynku energii, na który wpływ mają również poważne wstrząsy o charakterze strategicznym. Nie zbadano jeszcze dostatecznie możliwości osiągnięcia samowystarczalności energetycznej przez europejskie gospodarstwa domowe i rodziny dzięki wytwarzaniu własnej energii ze źródeł odnawialnych i poprawie efektywności energetycznej budynków.

3.5. Konieczne jest również staranne zbadanie skutków kryzysu klimatycznego dla zdrowia psychicznego, gdyż wywiera on bezpośredni i pośredni wpływ na zdrowie psychiczne ludzi. Najbardziej jaskrawym przykładem są klęski żywiołowe. W USA narodziła się nowa dyscyplina medyczna – ekopsychologia – która ma na celu zbadanie tego zjawiska.

3.6. Transformacja energetyczna może być skuteczna tylko wtedy, gdy przysłuży się interesowi publicznemu – musi się koncentrować na ludziach i im służyć. Oznacza to, że działania w zakresie redystrybucji finansowej są konieczne, ale niewystarczające do przezwyciężenia kryzysu. Prewencyjne, ustrukturyzowane inicjatywy na wszystkich szczeblach sprawowania rządów stanowią niezbędne uzupełnienie instrumentów redystrybucji finansowej, które mogą nie tylko ograniczyć, lecz również wyeliminować ryzyko ubóstwa energetycznego⁽⁸⁾.

3.7. Przejście na nową energię może wywołać wstrząsy na rynku pracy i w sektorach o niskich dochodach, takich jak transport, budownictwo czy mieszkalnictwo. Ryzyko bezrobocia wśród grup zmarginalizowanych zatrudnionych w sektorach znajdujących się w trudnej sytuacji utrzymuje się na wysokim poziomie, a dostęp imigrantów i uchodźców do możliwości przejścia na zieloną energię jest ograniczony. Bardzo ważne jest zapewnienie sprawiedliwego przebiegu transformacji oraz możliwości rozwoju umiejętności na rzecz zielonej gospodarki, na przykład przez przeanalizowanie wyzwań, przed którymi stoją pracownicy budowlani w zakresie dostosowywania się do zrównoważonych praktyk budowlanych, oraz potrzeby realizacji programów zmiany kwalifikacji.

3.8. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) podkreśla podstawową rolę edukacji i budowania zdolności we wzmacnianiu pozycji słabszych grup społecznych w zakresie reagowania na zmianę klimatu. Pierwszorzędne znaczenie mają: opracowanie innowacyjnych podejść do edukacji i wiedzy w zakresie zmiany klimatu wśród zmarginalizowanych społeczności oraz zbadanie potencjału programów rozwoju umiejętności w celu zwiększenia zdolności przystosowawczych słabszych grup społecznych. Trzeba zwłaszcza przyjrzeć się kierowanym przez społeczność programom edukacyjnym w zakresie zmiany klimatu na obszarach znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz ich wpływowi na zwiększenie odporności i zdolności przystosowawczych.

⁽⁶⁾ Agencja Ochrony Środowiska Stanów Zjednoczonych (EPA), *Climate Change Impacts on Air Quality*, Agencja Ochrony Środowiska Stanów Zjednoczonych (EPA), Waszyngton DC, 2021.

⁽⁷⁾ Grupa ekspertów ds. krajów najsłabiej rozwiniętych, *Considerations Regarding Vulnerable Groups, Communities and Ecosystems in the Context of the National Adaptation Plans*, załącznik B.

⁽⁸⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu a odporność UE: wyzwania z perspektywy gospodarczej i społecznej” (Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 88).

4. Uwagi szczegółowe

4.1. Państwa Europy Środkowo-Wschodniej, w tym Ukraina i Mołdawia, doświadczają coraz większej zmienności pór roku, co zagraża ich gospodarkom opierającym się głównie na produkcji rolnej i źródłom utrzymania małych gospodarstw rolnych⁽⁹⁾. W krajach takich jak Polska czy Węgry społeczności o niskich dochodach mieszkające na obszarach miejskich często narażone są na wyższe poziomy zanieczyszczenia powietrza, które pogarszają się ze względu na skutki zmiany klimatu, takie jak fale upałów czy zmiany charakterystyki opadów. Wskutek zmieniających się warunków klimatycznych na Białorusi i w Ukrainie odnotowano gwałtowny wzrost liczby pożarów lasu, które mają znaczący wpływ na społeczności wiejskie oraz siedliska dzikiej flory i fauny⁽¹⁰⁾.

4.2. W regionach Europy najbardziej wysuniętych na północ, zwłaszcza na Grenlandii, społeczności tubylcze stoją w obliczu zagrożeń wobec tradycyjnych metod polowania i połowu ryb ze względu na szybkie tempo topnienia wiecznej zmarzliny, co stanowi zagrożenie dla ekosystemu, a także dla lokalnej gospodarki i słabszych grup społecznych⁽¹¹⁾. Za kołem podbiegunowym wzrost temperatury i zmiany w ekosystemach zagrażają środkiem do życia zamieszkujących północną Skandynawię społeczności tubylczych Saamów, którzy utrzymują się z tradycyjnej hodowli reniferów i połowu ryb⁽¹²⁾.

4.3. Pogorszenie jakości powietrza wskutek kryzysu klimatycznego może negatywnie wpłynąć na zdrowie fizyczne i psychiczne słabszych grup w megamiastach regionu Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej. Miasta takie jak Kair, Teheran czy Stambuł prawdopodobnie staną w najbliższej przyszłości przed ogromnymi wyzwaniami.

4.4. W krajach Europy Południowo-Wschodniej, zwłaszcza w Bułgarii i Rumunii, mają miejsce niespotykane dotąd zjawiska powodzi i osuwisk, które w bardzo dużym stopniu dotyczą społeczności o niskich dochodach, niedysponujące wystarczającymi środkami na zarządzanie klęskami żywiołowymi⁽¹³⁾. Zauważono, że kraje Europy Południowo-Wschodniej, w tym Albania i Macedonia Północna, są szczególnie narażone na fale upałów, susze i pożary roślinności spowodowane zmianą klimatu, których niekorzystny wpływ dotyka głównie mieszkańców obszarów wiejskich i osoby starsze⁽¹⁴⁾.

4.5. Kraje śródziemnomorskie, takie jak Cypr, Grecja, Hiszpania, Malta, Portugalia czy Włochy, są bardziej narażone na spadek poziomu opadów deszczu, fale upałów prowadzące do pustynnienia i niedobory wody. Te warunki w nieproporcjonalny sposób wpływają na społeczności wiejskie, nadbrzeżne i wyspiarskie, zwłaszcza te, które są zależne od rolnictwa⁽¹⁵⁾.

4.6. Pożary roślinności na niespotykaną dotąd skalę stanowią poważne wyzwanie z punktu widzenia bezpieczeństwa i dobrostanu słabszych grup społecznych w całym regionie Morza Śródziemnego⁽¹⁶⁾. Katastrofalne pożary lasu w lecie 2022 r. w północnej części greckiej wyspy Eubea i w lecie 2023 r. w greckim dystrykcie Ewros doprowadziły do zaniechania wszystkich typów działalności gospodarczej związanej z rolnictwem i leśnictwem. Były bardzo bolesnym przypomnieniem o większym ryzyku, na jakie narażone są słabsze grupy społeczne w państwach członkowskich UE z basenu Morza Śródziemnego.

4.7. Społeczności wyspiarskie i nadbrzeżne w basenie Morza Śródziemnego są narażone na znaczne ryzyko związane z powodzią i erozją. Oba te zjawiska stanowią również ogromne zagrożenie dla dziedzictwa naturalnego i kulturowego regionu Morza Śródziemnego⁽¹⁷⁾.

4.8. W megamiastach takich jak Mediolan czy Paryż miejskie wyspy ciepła wpływają na warunki życia i stan zdrowia wszystkich mieszkańców, w nieproporcjonalnym stopniu dotykając osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej oraz osoby cierpiące na rozmaite schorzenia. Sytuację pogarszają brak terenów zielonych i niska jakość mieszkań⁽¹⁸⁾.

Bruksela, dnia 13 grudnia 2023 r.

Oliver RÖPKE

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽⁹⁾ Climate change and agriculture in Eastern Europe, 2022.

⁽¹⁰⁾ Forest Fires and Climate Change in Eastern Europe, 2023.

⁽¹¹⁾ Indigenous Adaptation in the Arctic, 2023.

⁽¹²⁾ Forbes i in., 2022.

⁽¹³⁾ Rasul i Balica, 2023.

⁽¹⁴⁾ Europejska Agencja Środowiska, 2023.

⁽¹⁵⁾ Climate change and desertification in Southern Europe, 2023.

⁽¹⁶⁾ Angela Symons, *The Era of „Mega Forest Fires” Has Begun in Spain. Is Climate Change to Blame?*, Euronews, 27 marca 2023 r.

⁽¹⁷⁾ Lena Reimann i in., „Mediterranean Unesco World Heritage at Risk from Coastal Flooding and Erosion Due to Sea-Level Rise”, *Nature Communications*, t. 9, nr 1, 2018.

⁽¹⁸⁾ Nidhi Singh, Saumya Singh i RK Mall, „Urban Ecology and Human Health: Implications of Urban Heat Island, Air Pollution and Climate Change Nexus”, *Urban Ecology*, Elsevier, 2020.